

Anonimizirana verzija

Prijevod

C-65/20 – 1

Predmet C-65/20

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

7. veljače 2020.

Sud koji je uputio zahtjev:

Oberster Gerichtshof (Austrija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

21. siječnja 2020.

Tužiteljica:

VI

Tuženik:

KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG

Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija) kao sud nadležan za reviziju [omissis] u predmetu tužiteljice VI [omissis] protiv društva KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG, Beč [omissis], [omissis] radi 6.338,84 eura [omissis] i utvrđenja, odlučujući o reviziji tužiteljice protiv presude Handelsgerichta Wien (Trgovački sud u Beču, Austrija) kao žalbenog suda od 18. travnja 2019., [omissis] kojom je potvrđena presuda Bezirksgerichta für Handelssachen Wien (Općinski sud za trgovačke stvari u Beču, Austrija) od 31. srpnja 2018. [omissis], donio je

Rješenje

I. U skladu s člankom 267. UFEU-a Sudu Europske unije upućuje se sljedeće prethodno pitanje: **[orig. str. 2.]**

Treba li članak 2. u vezi s člankom 1. i člankom 6. Direktive Vijeća 85/374/EEZ od 25. srpnja 1985. o približavanju zakona i drugih propisa država članica u vezi s odgovornošću za neispravne proizvode tumačiti na način da se (neispravnim)

proizvodom treba smatrati i fizički primjerak dnevnih novina koji u stručnom smislu sadržava netočnu zdravstvenu preporuku pridržavanje koje uzrokuje štetu po zdravlje?

II. [omissis] [prekid postupka]

OBRAZLOŽENJE:

1. Činjenično stanje:

Tuženik je vlasnik medija i (prema vlastitim tvrdnjama) izdavač regionalnog izdanja „Kronen-Zeitunga”. Prema zakonskoj definiciji članka 1. stavka 1. retka 8. točke (b) Mediengesetzes (Zakon o medijima) BGBl br. 314/1981 u verziji BGBl I br. 49/2005, vlasnik medija je, među ostalim, tko urednički oblikuje sadržaj medijskog djela i proizvodi ga ili distribuira, odnosno organizira njegovu proizvodnju i distribuciju putem trećih osoba.

Tuženik je 31. prosinca 2016. u dijelu novina pod nazivom „Österreich” („Austrija”), u okviru i rubrici „Hing'schaut und g'sund g'lebt” („Pogledajte i živite zdravo”) objavio prilog „Kräuterpfarrera Benedikta” („Svećenik-travar Benedikt”) pod naslovom „Schmerzfrei ausklingen lassen – Eine Auflage aus geriebenem Kren” („Ne trpite bolove – oblog od ribanog hrena”). Tekst priloga glasio je kako slijedi:

„Ublažite reumatsku bol

Svježe grubo naribani hren može pomoći u smanjenju bolova prouzročenih reumom. [orig. str. 3.] Na zahvaćena se mjesta najprije utrlja masno biljno ulje ili svinjska mast, a potom se na njih nanese i pritisne naribani hren. Taj se oblog svakako može držati dva do pet sati prije nego se ukloni. Ta primjena posjeduje dobar drenažni učinak.”

Vrijeme držanja obloga od hrena navedeno u prilogu je pogrešno: umjesto dva do pet sati ispravno bi moralo glasiti dvije do pet minuta. Kolumnu je napisao „Kräuterpfarrer” („svećenik-travar”) koji je član reda i koji je prihvatio ime „Benedikt”. On je bio suradnik već pokojnog „Kräuterpfarrera” („svećenik-travar”) te je dosad napisao bezbroj komentara i savjeta u tiskanim medijima, radijskim emisijama i TV-prilozima o ljekovitom bilju. Dosad je napisao i dvije knjige o ljekovitom bilju te za dnevne novine tuženika piše dnevnu kolumnu o ljekovitom bilju.

Tužiteljica je pretplatnica dnevnih novina „Kronen-Zeitung” i taj je prilog čitala 31. prosinca 2016. Ona je vjerovala da je navedeno vrijeme terapije točno te je u tom prilogu opisani oblog od hrena nanijela na lijevi gležanj. Zavoj je držala otprilike tri sata i skinula ga je tek kad je već došlo do jakih bolova. Zbog djelovanja ljutih ulja gorušice sadržanih u hrenu nastupila je toksična kontaktna reakcija.

2. Zakonodavstvo:

Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. u vezi s člankom 1. i člankom 6. Direktive Vijeća 85/374/EEZ od 25. srpnja 1985. o približavanju zakona i drugih propisa [**orig. str. 4.**] država članica u vezi s odgovornošću za neispravne proizvode (SL 1985., L 210, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 22., str. 3.).

Direktiva 85/374/EEZ prenesena je u Austriji Produkthaftungsgesetzom (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode), BGBl (Službeni list) br. 99/1988., kako je posljednji put izmijenjen BGBl I br. 98/2001. Relevantne odredbe Produkthaftungsgesetza (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode) glase:

„Članak 1.(1) Ako zbog neispravnosti proizvoda dođe do smrti čovjeka, tjelesne ozljede ili štete po zdravlje ili do oštećenja fizičke stvari koja nije proizvod, za naknadu štete odgovara

1. poduzetnik koji ga je proizveo i stavio na tržište,

[...]”

„Članak 3. Proizvođač (članak 1. stavak 1. redak 1.) je onaj tko je proizveo gotovi proizvod, sirovinu ili sastavni dio proizvoda, kao i svatko tko se predstavlja kao proizvođač na način da proizvod obilježi svojim imenom, žigom ili drugim znakom raspoznavanja.”

„Članak 4. Proizvod je svaka pokretna fizička stvar, čak i ako je ugrađena u neku pokretnu ili nepokretnu stvar ili je s nepokretnom stvari povezana, uključujući energiju.”

„Članak 5. (1) Proizvod je neispravan kad ne pruža sigurnost koju osoba ima pravo očekivati, s obzirom na sve okolnosti, uključujući

1. predstavljanje proizvoda,

2. uporabu proizvoda, tj. način na koji bi bilo razumno očekivati da bi se proizvod mogao koristiti,

3. vrijeme kada je proizvod stavljen na tržište. [**orig. str. 5.**]

[...]”

3. Zahtjevi i argumentacija stranaka:

Tužiteljica od tužitelja zahtijeva, u mjeri u kojoj je to relevantno za postupak povodom revizije, s naslova naknade štete 4.400 eura [*omissis*] kao i utvrđenje da

je tuženik odgovoran za sve štetne „sadašnje i” buduće posljedice koje za nju nastanu na temelju događaja od 31. prosinca 2016. Tužiteljica navodi da je pretplatnica dnevnih novina „Kronen-Zeitung”. Uputa koja je sadržana u članku „Kräuterpfarrera Benedikta” („Svećenik-travar Benedikt”) sadržavala je pogrešku u tipkanju tuženika, što je dovelo do toga da je preporučeno predugo trajanje terapije. Tužiteljica je vjerovala navodima tuženika o dužini trajanja terapije i u skladu s tom je uputom i postupila te je uslijed toga zadobila teške ozljede. Stoga tužiteljica osobito zahtijeva naknadu štete (4.400 eura). Budući da se trajne posljedice i druge kasne komplikacije ne mogu isključiti, tužiteljica ima pravni interes za utvrđenje.

Tuženik je naveo da je on vlasnik medija „Kronen-Zeitung”. No, ističe da „Kräuterpfarrer Benedikt” („Svećenik-travar Benedikt”) nije niti njegov organ niti predstavnik. On je pripadnik crkvene zaklade, vanjski i priznati stručnjak na području liječenja ljekovitim biljem. Tuženik se do sada uvijek mogao pouzdati u njegove ekspertize te mu nisu poznati nikakvi slični „štetni slučajevi”. Kolumna je bila besplatna preporuka za njegove čitatelje koja je dana bez ikakve namjere i očekivanja ostvarivanja koristi. Nadalje, tuženik navodi da je njegovo regionalno izdanje tabloid te se u tom smislu ne može smatrati da postoji jamstvo za točnost priloga. Tuženik je osporio postojanje ozljeda i posljedica tih ozljeda.

Prvostupanjski sud odbio je, u mjeri u kojoj je to relevantno za postupak povodom revizije, [orig. str. 6.] zahtjev u visini od 4.400 eura [omissis] kao i zahtjev za utvrđenje. Taj sud smatra da je tuženik za pisanje priloga angažirao stručnjaka iz područja liječenja ljekovitim biljem koji je već na tu temu objavio više knjiga kao i bezbrojne komentare i preporuke u različitim medijima. Čak i da je već sam stručnjak pogrešno naveo vrijeme tretmana, tuženik nije imao nikakvog povoda da kontrolira rukopise ili priloge. Budući da je u slučaju autora tog priloga bila riječ o stručnjaku iz područja liječenja ljekovitim biljem, on se ne može smatrati ni uobičajeno nesposobnom osobom ni osobom o kojoj postoji svijest da je opasna u smislu članka 1315. Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Opći građanski zakonik). Ako je izvorni autor prilog stavio na raspolaganje u ispravnom obliku, smatra taj sud, ali je potom kod tuženika uslijedila pogreška u pisanju odnosno pogreška u prijenosu, nakladnik odgovara samo u slučaju jamstva za točnost sadržaja svog tiskanog djela. Notorna je činjenica za sud da je u slučaju tiskanog proizvoda koji tuženik izdaje riječ o tabloidu. U njemu se informacije predstavljaju uglavnom u kratkim člancima na zabavan način, odnosno na jednostavan i lako razumljiv način, a ne u obliku dugih znanstvenih radova. Očekivanje čitatelja s tim je u skladu drukčije nego je to u slučaju znanstvenog članka, stručnog časopisa ili publicistike. Stoga se ne može smatrati da je riječ o jamstvu za točnost sadržaja priloga. Stoga, prema mišljenju prvostupanjskog suda, ne postoji odgovornost tuženika za pogrešno navedeno vrijeme terapije u tom prilogu.

Žalbeni sud nije prihvatio žalbu tužiteljice. U pravnom pogledu taj je sud naveo da se tužiteljica u prvostupanjskom postupku u pogledu „odgovornosti za neispravne proizvode” [orig. str. 7.] tuženika kao „proizvođača” pozivala isključivo na

odgovornost temeljem krivnje, tako da „ni tuženik ni prvostupanjski sud uopće nisu mogli razabrati da bi tuženik trebao objektivno odgovarati i kao proizvođač u skladu sa Produkthaftungsgesetzom (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode)”. Žalbeni sud nadalje smatra da tužiteljica sa svojim navodima o odgovornosti tuženika u skladu s Produkthaftungsgesetzom (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode) u žalbenom postupku krši zabranu iznošenja novih činjenica i novih dokaza. U preostalom dijelu, zaključuje žalbeni sud, iz žalbenih navoda ne proizlazi da se pravna ocjena prvostupanjskog suda smatra pogrešnom.

Protiv te odluke usmjerena je revizija tužiteljice kojom tužiteljica zahtijeva prihvaćanje njezina tužbenog zahtjeva; podredno postavlja zahtjev za ukidanje pobijane odluke.

Oberste Gerichtshof (Vrhovni sud) donosi odluku da će prekinuti postupak povodom revizije i Sudu Europske unije uputiti pitanje prava Unije koje je relevantno za donošenje odluke u ovom predmetu.

4. Obrazloženje prethodnog pitanja:

4.1. Nije se moguće složiti sa žalbenim sudom (a ni s tuženikom) u dijelu kada kaže da tužiteljica u prvostupanjskom postupku nije iznijela dostatne činjenične navode o odgovornosti tuženika prema Produkthaftungsgesetzom (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode). Tužiteljica je u prvostupanjskom postupku navela da je pretplatnica tiskanog medija tuženika te je pridržavajući se u tom mediju pogrešno preporučene terapije pretrpjela teške ozljede. Iz utvrđenja prvostupanjskog suda isto je tako razvidan kako proizvod (regionalno izdanje „Kronen-Zeitung”), vlasnik medija i nakladnik (tuženik) koji je članak objavio, proizvod proizveo i stavio na tržište, kao i tjelesno **[orig. str. 8.]** oštećenje tužiteljice (toksična kontaktna reakcija). Stoga su ispunjeni svi uvjeti za ispitivanje objektivne odgovornosti u skladu s Produkthaftungsgesetzom (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode), pa čak i s obzirom na to da se tužiteljica u prvostupanjskom postupku posebno pozivala na odgovornost tuženika na temelju krivnje. U svakom slučaju, suprotno shvaćanju žalbenog suda ne postoji kršenje zabrane iznošenja novih činjenica i novih dokaza prema članku 482. Zivilprozessordnung (Zakon o parničnom postupku) kada se tužiteljica u žalbenom postupku primarno pozivala na odgovornost tuženika kao proizvođača u skladu s Produkthaftungsgesetzom (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode).

4.2. Na tumačenje Produkthaftungsgesetz (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode), a posebno njegova članka 4., primjenjuje se obveza tumačenja u skladu s direktivom *[omissis]*. U tom je smislu sporno, odgovara li nakladnik ili vlasnik dnevnih novina koji je organizirao objavljivanje članka prema Direktivi

85/374/EEZ (i u skladu s Produkthaftungsgesetzom (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode)) za netočan sadržaj novina.

U skladu s člankom 2. rečenicom 1. Direktive 85/374/EEZ, za potrebe te direktive „proizvod” znači sve pokretne stvari, čak i ako su ugrađene u neku pokretnu ili nepokretnu stvar. U skladu s člankom 4. Produkthaftungsgesetza (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode) proizvod je svaka pokretna fizička stvar, čak i ako je ugrađena u neku pokretnu stvar ili je povezana s nepokretnom stvari, uključujući energiju.

Dio literature (njemačkog govornog područja) odgovornost za komunikacijske medije ograničava na one štete koje su prouzročene njihovim fizičkim svojstvima (primjerice otrovni omot **[orig. str. 9.]** knjige ili otrovna boja za tisak). Drugi pak potvrđuju odgovornost za neispravan proizvod i zbog pogrešnog intelektualnog rada. Kao odgovorne osobe uvjete u tom smislu ispunjavaju nakladnička kuća, autor i tiskara *[omissis]*:

U prilog odgovornosti proizvođača (knjiga), vlasnika medija ili nakladnika također i za sadržaj djela, ističe se opće prihvaćeno stajalište, naime, tiskano se djelo ne kupuje kao (manje ili više lijepo oblikovano uvezana) hrpa papira, nego se takvo djelo kupuje zbog svojeg sadržaja pa su i očekivanja potrošača u pogledu proizvoda ne samo da iz tiskanog djela ne strše spajalice kojima se mogu ozlijediti, nego da im to djelo prenese promovirani sadržaj. Posebno se priručnici, upute, karte planinarskih staza, itd. mogu distribuirati baš zato što krajnji kupci očekuju da će u njima naći ispravne upute. Ako kuharski recept u knjizi ili novinama pogrešno navodi doziranje određenog sastojka koje je štetno po zdravlje, bilo bi nedosljedno žrtvu ostaviti praznih ruku, dok se u slučaju pogrešnog dodavanja iste prevelike količine sastojka u kupljeni gotovi proizvod ili zbog tom proizvodu priložene pogrešne upute za uporabu njegova proizvođača može pozvati na odgovornost *[omissis]*. **[orig. str. 10.]**

Protiv odgovornosti za pogrešnu informaciju navodi se sljedeće:

- cilj pružanja zaštite putem odgovornosti za neispravan proizvod prema kojem se odgovara za opasnost stvari, a ne za opasnost preporuka *[omissis]*,
- okolnost da intelektualni rad nije proizvod u smislu članka 4. Produkthaftungsgesetza (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode) (članak 2. Direktive 85/374/EEZ) jer taj rad kao takav nije fizička stvar *[omissis]*
- povezivanje odgovornosti za neispravne proizvode s utjelovljenjem informacija je proizvoljno te se informacije moraju izuzeti iz područja primjene Direktive 85/374/EEZ *[omissis]* i
- „strah od bezgraničnosti” tako ekstenzivnog razumijevanja proizvoda da se naposljetku svako zapisivanje intelektualnog sadržaja podvrgava objektivnoj odgovornosti *[omissis]*.

Budući da nije moguće jasno i nedvojbeno odgovoriti na pitanje, treba li sadržaj dnevnih novina smatrati proizvodom u skladu s člankom 2. Direktive 85/374/EEZ, čije je tumačenje pak relevantno za članak 4. Produkthaftungsgesetza (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode), pojašnjenje tog pravnog pitanja potrebno je zatražiti od Suda Europske unije.

4.3. Ako bi tuženik, koji je nakladnik i vlasnik medija dnevnih novina, u skladu s Direktivom 85/374/EEZ objektivno odgovarao kao proizvođač **[orig. str. 11.]** za sadržaj svojih novina, on bi prema stajalištu ovog vijeća koje je uputilo zahtjev u načelu morao odgovarati za pridržavanje netočne preporuke o vremenu držanja obloga od hrena (dva do pet sati umjesto ispravno dvije do pet minuta), što je dovelo do tjelesne ozljede njegove čitateljice (tužiteljice). Izgled i sadržaj kolumne „Kräuterpfarrera“ („svećenik -travar“) pod naslovom „Ne trpite bolove“ u redakcijskom dijelu novina sugeriralo je čitatelju, a time i tužiteljici, da preporučenom primjenom u obliku stavljanja obloga od ribanog hrena tijekom određenog razdoblja može na siguran način ublažiti svoje reumatske bolove. Ako je primjena dovela do štetnih posljedica po zdravlje, onda nije postojala sigurnost koja se očekuje u skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive 85/374/EEZ. Tuženik je morao, ako bi ga se u smislu članka 1. predmetne direktive (članak 1. stavak 1. redak 1. Produkthaftungsgesetza (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode)) kvalificiralo kao proizvođača neispravnog proizvoda (članak 2. Direktive; članak 4. Produkthaftungsgesetza (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode)), odgovarati za tjelesne ozljede tužiteljice neovisno o tome je li pogrešno vrijeme trajanja tretmana bilo navedeno već u rukopisu „Kräuterpfarrera“ („svećenik-travar“) ili se pojavilo tek pogreškom u prijenosu kod tuženika.

5. [omissis] [prekid postupka]

[omissis]

Beč, 21. siječnja 2020.

[omissis]

[napomene]